

3. Крутії К. Л. Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація. – Запоріжжя: ЛПРС Лтд, 2001. – 164 с.

4. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс. – К: Освіта України, 2011. – 292 с.

5. Нищева Н. В. Система коррекционной работы в логопедической группе для детей с общим недоразвитием речи. – СПб.: Детство-Пресс, 2001. – 350 с.

6. Пат. 44366 Україна, МПК: А61Н 1/00А61М 21/00. Спосіб відновлення вимовної функції у дошкільнят з порушеннями фонетико-фонематичної сторони мовлення / Рібцун Ю. В. – № 11200908240; заявл. 04.08.2009; опубл. 25.09.2009, Бюл. № 18.

7. Рібцун Ю. В. Вплив ендогенних та екзогенних факторів на становлення мовленнєвої діяльності молодших дошкільників із ЗНМ // Народна освіта. – 2010. – Вип. № 2 (11). – С. 46-54.

8. Собонович Є. Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2002. – № 1. – С. 2-7.

9. Усанова О. Н., Шаховская С. Н. К проблеме психолого-педагогического изучения // Дефектология. – 1995. – № 3. – С. 76-81.

УДК 159.922.73

Монстович-Артем'єва П.

Наук. керівник: Шкретієнко Л.П.

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОЇ СФЕРИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема сутності емоційно-почуттєвого розвитку, з'ясування різних його аспектів у дітей дошкільного віку стала предметом вивчення П.К.Анохіна, Л.І.Божович, Л.В. Виготського, Б.І. Додонова, Г.С.Костюка, Г.О.Люблінської та ін. В контексті діяльнісного підходу проблемою емоцій займалися такі провідні науковці як О.В.Запорожець, Я.М. Калашник, А.Р.Лурія, Я.З.Неверович та ін. Безпосередньо дослідженням та аналізом емоційної сфери дітей раннього віку та їх розвитком займалися такі західні вчені, як Д.Болубі, А.Валлон, М. Ейнсворт, Р.Спітц. Вони працювали над вивченням особливостей різноманітних впливів на психічний розвиток дитини, проводили різноманітні дослідження типів прив'язаності, намагались їх класифікувати, відтворити чітку класифікацію етапів емоційного розвитку дитини.

Американські психологи К.Вульф і Р.Спітц дослідили поступовість розвитку посмішки в онтогенезі не тільки в плані більшої експресії, але і в плані розвитку вибірковості та опосередкованості [1, С.67–68]. Класичні дослідження К.Бюлера і В. Штерна з'ясували специфічну динаміку емоційної сфери в ранньому віці. Були виділені три основні властивості емоційного процесу на самих ранніх етапах розвитку дитини: сила, пов'язана з негайним та безпосереднім реагу-

ванням організму на незадоволення(або задоволення) вітальних потреб, короточасні реакції, парадоксальний та невизначений характер емоційного реагування, тобто своєрідність “емоційної неоднозначності” [1, С.66-69]. Роль і значення емоцій у дитячій психіці відмічав французький психолог А.Валлон: “саме емоції...створюють перші зв'язки дитини з її соціальним середовищем і стають основою для формування наміру та розумової здатності... Сенс ситуації переживається до всілякого аналізу завдяки викликаних нею діями та установками. Ця практична інтуїція у психічному розвитку задовго передрежує здатності розрізнення та порівняння. Вона є першою формою розуміння”[2, С.120-123]. Саме емоційний фон стає передумовою формування в подальшому релігійності особистості дитини. Проте нерідко цей фон пов'язують виключно із зовнішнім середовищем. Так, наприклад існує в побуті думка, що релігійність дитини формується за рахунок включеності її в релігійну церковну практику, проте справжня релігійність набувається в системі емоційних зв'язків у батьківській родині.

За допомогою почуттів дитина виявляє своє ставлення до того, що їй подобається чи не подобається, що хвилює, чому вона радіє (почуттєва сфера формується під впливом виховання). Роль почуттів підкреслював у своїх творах К.Ушинський: “Ніщо – ні слова, ні думки, ні навіть вчинки наші не виражають так якісно і правильно нас самих і наше відношення до світу, як інші почуття; у них відбивається характер не окремою думки, не окремого рішення, а всього змісту душі нашої, її будови”[3, С.117-118].

Важливою умовою розвитку емоцій у дитини є те, наскільки у неї організована здатність до емпатії, тобто вміння поставити себе на місце іншого (найкраще організувати цей досвід на практиці, в ідеальній уяві дитини). Головною умовою є досвід взаємодії дорослого і дитини, позитивна емоційна валентність та емоційна привабливість, яка походить від дорослого. Якщо з якихось причин порушується контакт дитини та дорослого, дитина стає безпомічна у засвоєнні предметного змісту(емоційне реагування знижується) [4, С.27].

Особливостями емоційного розвитку дітей дошкільного віку(за Г.А. Урунтаєвою) є:

- Засвоєння соціальних норм вираження почуттів;
- Зміна ролі емоцій у процесі діяльності, формування емоційного захоплення;
- Становлення більш свідомих, узагальнених, розумних, довільних, поза ситуативних почуттів;
- Формування вищих почуттів – моральних, інтелектуальних, естетичних[5, С.260].

Якщо розглядати процес становлення емоційної сфери в межах соціальної взаємодії індивіда з навколишнім, то заслуговує на увагу дослідження Керолін Саарні. Особливостями емоційної сфери дитини є:

починаючи з 12-го місяця життя розвиток самосвідомості і усвідомлення власних емоційних реакцій; незадоволення з приводу обмежень, які вводяться при розширенні автономії і потребі в обстеженні, ці новоутворення обумовлюють такі особливості оцінювання та усвідомлення себе, як наявність в експресії сорому, гордості та сором'язливості. Покращення розуміння мови і мовленевого висловлювання власного стану та набуття зазначених форм поведінки дає можливість дитині поступово навчитись передбачати різні переживання по відношенню до різних людей, краще розуміти вираження емоцій у різних людей і їх значення, засвоювати ранні форми емпатії та про соціальних дій.

Таким чином, у дошкільному віці розвиток емоційно-почуттєвої сфери дитини має певні особливості, які варто враховувати у подальшій навчально-виховній роботі з дітьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бреслав Г.М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве: норма и отклонение [Текст]/ Г.М.Бреслав. – М., 1990. – С.28-86
2. Валлон А. Психическое развитие ребенка [Текст]/ А.Валлон. – М., 1967. – 312с.
3. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии [Текст]/ К.Д.Ушинский// Собр.соч. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1950. – Т.9. – 562с.
4. Кошелева А.Д. Эмоциональное развитие дошкольников [Текст]/ А.Д. Кошелева, В.И. Перегуда, О.А.Шаграева; Под ред. О.А.Шаграевой, С.А.Козловой. – М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 179с.
5. Урунтаева Г.А. Дошкольная психология [Текст] / Г.А.Урунтаева. – М.: Издательский центр "Академия", 1997. – 336 с.
6. Кулагина И.Ю. Возрастная психология: развитие ребенка от рождения до 17 лет [Текст]/ И.Ю.Кулагина. – М.: Издательство УРАО, 1999. – 176 с.

УДК 37.013.42:159.922.73

Нагорних Д.

Наук. керівник Дубравська Н. М. к. психол. н.
м. Житомир

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Будь-яка організована діяльність своєрідна тим, що педагог заздалегідь продумує мету, час, місце, умови, хід проведення тієї чи іншої форми роботи, необхідний для неї матеріал, обладнання, її зв'язок з іншими формами організації життєдіяльності, а також передбачає можливі дії дітей, шляхи впливу на них та очікувані результати.

Сучасне трактування організованого типу діяльності дітей ґрунтується на засадах партнерства, співробітництва педагога з колективом, підгрупою та

окремою дитиною, дітей одне з одним з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних можливостей і потреб розвитку.

Організована ігрова діяльність дошкільників посідає особливе місце у системі організованих освітніх впливів, оскільки власне ігрова діяльність є провідною упродовж усього дошкільного віку. В межах саме ігрової діяльності відбуваються найважливіші зміни у дитячій психіці: виникають визначальні для успішного розвитку новоутворення, максимально виявляються психічні властивості й процеси, розвиваються ключові риси характеру, започатковуються базові особистісні якості, відбувається становлення образу "Я". Ігрова діяльність дошкільників є основою виникнення інших специфічних видів дитячої діяльності, які пізніше відокремлюються від гри і набувають самостійного виявлення, значення, наприклад, праця, навчання, художня творчість.

Організована ігрова діяльність дітей у дошкільному навчальному закладі передуює розгортанню самостійних ігор. Вона, як й інші види організованої діяльності, частіше ініціюється та скеровується педагогом, проте може виникати із самостійної гри, якщо потребує втручання і прямого керівництва та участі самого вихователя через брак у досвіді дітей навичок самоорганізації, планування ігрових дій, знань правил гри, способів урегулювання конфліктів або подальшого розгортання сюжету тощо. Завдяки скеровуючій ролі педагога, поданим зразкам ігрових дій та налагодження партнерських відносин з усіма учасниками гри, поступово формується той ігровий досвід і арсенал засобів його застосування, які згодом дозволять дітям грати автономно, керуючись власними бажаннями, ініціативами, внутрішніми спонуканнями, симпатіями, творчими задумами, прийомами соціальної взаємодії з однолітками та ін.

Організоване проведення будь-якої гри вимагає ретельної попередньої, підготовчої освітньої роботи з метою створення необхідного і достатнього запасу уявлень про світ природи, культуру, людей і власне "Я", навички компетентної поведінки. За цієї умови діти швидше зрозуміють сутність ігрового змісту та інструкцій педагога, оскільки матимуть внутрішню готовність до виявлення своєї компетентності шляхом гри. Тому у календарних планах освітньої роботи з дітьми різного віку має простежуватися чітка система підготовки до ігрової діяльності як організованої, так і самостійної: спостереження, екскурсії, розглядання творів образотворчого мистецтва, читання художньої літератури, перегляд діа-, мульт-, кінофільмів, прослуховування аудіозаписів, бесіди і розповіді вихователя у повсякденному житті, заняття різного змістового спрямування, систематична участь дітей в різних організованих вихователем формах роботи і видах діяльності.

В освітньому процесі дошкільного навчального закладу організована ігрова діяльність дітей охоплює різні види ігор.